Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет культури і мистецтв
Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені Івана Карпенка-Карого
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

МАТЕРІАЛИ ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

24 березня 2023 р.

Київ 2023

УДК 130.2:7.072.2:378(082)

Редакційна колегія: Бенюк Богдан Михайлович — професор, народний артист України; **Бойко Людмила Павлівна** — кандидатка педагогічних наук, професорка; **Годованюк Тетяна Леонідівна** — докторка педагогічних наук, професорка; **Зузяк Тетяна Петрівна** — докторка педагогічних наук, професорка; **Кириленко Катерина Михайлівна** — докторка педагогічних наук, професорка; **Коломієць Алла Миколаївна** — докторка педагогічних наук, професорка; **Котляренко Світлана Василівна** — кандидатка філологічних наук, доцентка, редакторка; **Кундеревич Олена Вікторівна** — кандидатка філософських наук, доцентка; **Мартинюк Михайло Тадейович** — доктор педагогічних наук, професор, Дійсний член Національної академії педагогічних наук України; **Соловей Віктор Володимирович** — кандидат педагогічних наук, доцент; **Терешко Інна Григорівна** — кандидатка педагогічних наук, доцентка.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету культури і мистецтв
(протокол № 11 від 27 березня 2023 р.)

ІІ Всеукраїнську наукову конференцію «Філософія культурно-мистецької освіти»
зареєстровано Міністерством освіти і науки України відповідно до листа
Інституту модернізації змісту освіти № 21/08-53 від 19.01.2023 р.

Філософія культурно-мистецької освіти **: матеріали ІІ Всеукр. наук. конф., м. Київ, 24 бер. 2023 р. Київ, 2023. 228 с.**

ISBN 978-966-602-366-0

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність поданого тексту, за правильне цитування джерел та посилання на них, а також за інші відомості, що містяться в тезах.

Роботи авторів, які не мають наукового ступеня (вченого звання), узгоджені та затверджені науковими керівниками.

Тези репрезентують погляди авторів тексту, які можуть не збігатися із позицією упорядників та редакторів.

© КНУКіМ, 2023

Павленко О. В.	Проєктна технологія як інноваційний інструмент мотивації навчання учня-піаніста в дитячій музичній школі	142
Панасюк Т. Ю.	Проблеми модернізації української музичної педагогіки	147
Пічкур М. О.	Культурологічний підхід до образотворчої підготовки здобувачів вищої мистецької освіти	151
Плецан Х. В.	Інноватизація дизайн-мислення у процесі підготовки майбутніх фахівців креативних індустрій	155
Побірченко О. М.	Розвиток креативності майбутніх учителів образотворчого мистецтва в процесі вивчення курсу «Сучасні мистецькі практики»	161
Подгорінова А. Ю.	Вільний рух як засіб творчого самовираження майбутнього вчителя хореографії	164
Росул Т. І.	Формування навичок дослідницької роботи здобувачів музичної фахової передвищої освіти	167
Савенко О. В.	Бренд країни як м'яка сила міжкультурної комунікації	171
Семенчук В. В.	Особливості використання сугестивної технології в процесі підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва	174

Пічкур
Микола Олександрович

кандидат педагогічних наук, професор
кафедри образотворчого мистецтва,
Уманський державний педагогічний
університети імені Павла Тичини
ORCID: 0000–0001–8454–0642

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ОБРАЗОТВОРЧОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Образотворча підготовка здобувачів вищої мистецької освіти — це теоретично, інформаційно, змістовно, методично, технологічно, естетично та матеріально і технічно забезпечений художньо-педагогічний процес графічного, живописного, формотворного та композиційного вишколу, спрямованого на становлення і розвиток зображальної грамотності, творчої компетентності та художньої майстерності.

Як зазначено в «Дорожній карті художньої освіти», набуття впевненості, заснованої на глибокому розумінні власної культури, є найкращою з можливих відправних точок для вивчення і, як наслідок, поваги і розуміння інших культур [5]. Саме тому в художньо-педагогічній, професійно-художній, дизайнерській та архітектурній освіті образотворча підготовка майбутніх фахівців є уніфікованою системою, що функціонує на культурологічних засадах інтеграції арт-педагогічних традицій та інновацій та розгортається в спосіб їх активного входження до світу культури на стадіях адаптації, осягнення, засвоєння, привласнення і культуротворчості.

У процесі культуротворчості між об'єктивно існуючим зовнішнім і внутрішнім світом кожного учасника творчого колективу встановлюється функціональна і додаткова відповідність, що реалізується шляхом виявлення принципів краси і гармонії стосовно нових живописних і графічних форм мистецтва. Водночас у процесі вибору початківцями і молодими художниками напряму своє творчої самореалізації важлива роль відводиться керівнику колективу, наставнику, вчителю.

Мистецько-культурна система суспільства охоплює сукупність різних чинників, що спонукають художника залишатися в її межах. Серед них — чинник виховання, умови набуття художніх знань, умінь і навичок, детермінанта впливу панівних естетичних цінностей та оцінок з боку представників художньої критики тощо. Кожен студент-образотворець, будучи представником соціального середовища, набуває певні особистісно-професійні якості, здобуває фахові знання, формує власний художньо-ес-

тетичний досвід, засвоює мистецькі цінності. Нормалізація, уніфікація й обумовлення провідних соціальних потреб (комунікація, обмін досвідом тощо) в процесі міжособистісної взаємодії утворює підґрунтя для організації постійних зв'язків між людьми в просторі культури. Водночас художньо-культурна самобутність певного соціуму формується на засадах активної взаємодії його представників усередині соціальної групи і за її межами, наприклад, із певним етносом, інституцією, субкультурою тощо.

Будь-яка соціальна група має власний культуротворчий досвід, традиції, художньо-естетичний світогляд. Це відображено у світовій мистецькій спадщині, що презентує своєрідні національні способи художньої візуалізації дійсності специфічними засобами різних видів образотворчого мистецтва, засвоєння яких зумовлює динаміку становлення справжнього художника-професіонала. Варто наголосити, що постать справжнього художника є надзвичайно важливою в системі національної і світової культур, оскільки цей майстер-творець генерує художню реальність, ґрунтуючись передусім на соціальній дійсності, глибоко проникаючи в неї, художньо точно відображаючи і фіксуючи в різних матеріалах і засобах виразності.

Будучи методологічною основою і засадничим принципом проєктування образотворчої підготовки, культурологічний підхід дає змогу трактувати її як процес теоретичного і практичного оволодіння майбутніми фахівцями мистецьких спеціальностей художньою культурою в її рисувальній, живописній, скульптурній та композиційній формах для утвердження ідеї діалогу культур та культуровідповідності мистецької освіти.

У контексті культурологічного підходу до образотворчої підготовки майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей важливе значення має формування їхньої графічної, живописної формотворної і композиційної культури, що відбувається в процесі осягнення професійних таємниць через засвоєння універсальних законів гармонізації творів, у вдосконаленні себе як майстра. Адже донині не перестаємо захоплюватися творами великих майстрів минулого. Це пов'язано з тим, що в них відображено духовну сутність митця. Культурна аура таких шедеврів є взірцем, довершеним творінням рук і думок людських. Саме тому вони вічні. У них акумулюється сукупність законів, правил і прийомів, методів і засобів, технік і технологій створення художньої форми, що становить теоретичну і практичну базу художньої культури.

Закладання культурологічного підходу в методологічну основу образотворчої підготовки майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей

аргументується тим, що як системний художньо-педагогічний процес і освітній результат вона перебуває в тісному взаємному зв'язку з культурою — справжньою скарбницею теоретичного і практичного досвіду людства. Ключовою ідеєю цього підходу є забезпечення культуровідповідності художнього вишколу, надання йому національних ознак та гуманістичної спрямованості заради сходження кожного студента до загальнолюдських цінностей та ідеалів культури.

Особливістю культурологічного підходу є те, що він виступає основним джерелом образотворчої підготовки майбутніх митців як цілісного особистісно зорієнтованого процесу. Тому, як слушно наголошує О. Шевнюк, саме цей підхід уможливлює відтворення «ситуації зростання особистості в культурі і разом із культурою, повторенням процесу культурогенезу на індивідуальному рівні» [4, 41]. У зв'язку з цим специфіка образотворчої підготовки здобувачів вищої мистецької освіти полягає в оволодінні культурним досвідом створення високохудожніх творів, передбачає наповнення художньо-педагогічного процесу візуальними зразками спадщини попередніх поколінь, створення умов для примноження культурних цінностей за рахунок найкращих навчально-творчих робіт студентів.

Культурологічний підхід містить значний потенціал стосовно реконструювання системи образотворчої підготовки майбутніх митців «з урахуванням її аспектних і предметних рівнів репрезентації, ціннісно-смислових, структурно-функціональних та інших основних складників» [1, 105]. Його методологічні принципи, теоретичні і практичні положення, а також історична спадщина художньо-педагогічної практики неодмінно накладають свій відбиток на формування культурного простору в Україні, «вироблення її нового змісту» [1, 105]. Це узгоджується з тим, що головна ідея освіти з позиції культуроутворювальної функції полягає у виконанні місії виховання людини культури, а через неї — у збереженні, відродженні й подальшому розвитку самої культури. Крім того, духовне формування високопрофесійних майстрів — від набуття професійної грамоти до психології творчості — є запорукою участі України у європейському і світовому мистецькому процесі [2, 73].

Розбудова національної системи мистецької освіти протягом багатьох десятиліть ґрунтувалася на традиціях української художньої культури і поступово формувала міцні підвалини академічної школи, на яких і нині ґрунтується новітня архітектура образотворчої підготовки митців у вищій школі зі специфічним для кожного фаху методичним і технологічним інструментарієм студіювання рисунку, живопису, скульптури і компози-

ції. Саме тому культурологічний підхід передбачає реалізацію художньої культури в якості мірила та способу творчої самореалізації в різноманітних видах художньо-творчої діяльності, спрямованої на засвоєння, передання і створення цивілізаційних цінностей графічного, живописного і скульптурного мистецтва і відповідних художніх шкіл і майстерень.

На переконання В. Радкевич, згідно з культурологічним підходом, зміст і форми сучасної професійно-художньої освіти доцільно спрямовувати на активне і творче оволодіння базовими культурними цінностями, народними традиціями; культурними формами взаємодії, співробітництва; культурними способами і методами художньої діяльності [3, 109]. Звідси, важливим постулатом постає культуронаступність, що, на переконання Дж. Мердока, має спиратися на взаємний зв'язок між культурними процесами і становленням особистості, оскільки культура передається засобами навчання, виховання, що накладає відбиток на неї саму. Розвиток культури, стверджує вчений, залежить від носія (суспільства), що робить її ідеаційною, тобто концептуалізованою у формі ідеальних норм і зразків, адаптивною до середовища і потреб людини, інтегративною в контексті узгодженості, єдності розмаїття і протилежності її цивілізаційних та етнічних складників [6].

Таким чином, культуронаступність водночас виступає єдністю і джерелом динамічного поступу культури загалом й, зокрема, її складників, серед яких чільне місце посідає культуросистема мистецької освіти з образотворчим сегментом професійної підготовки майбутніх фахівців художнього профілю. Вона неодмінно спирається на одвічні ціннісні художньо-педагогічні традиції студіювання образотворчого мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Гриньова В. М., Подберезський М. К. Культурологічний підхід. *Наукові підходи до педагогічних досліджень* : колективна монографія / за заг. ред. В. І. Лозової. Харків : Віровець А. П.; Апостроф, 2012. С. 81–126.
2. Образотворче мистецтво: енциклопедичний ілюстрований словник-довідник / упоряд. А. Пасічний. Київ : Факт, 2007. 678 с.
3. Радкевич В. О. Теоретичні і методичні засади професійного навчання у закладах профтехосвіти художнього профілю : монографія. Київ : УкрІНТЕІ, 2010. 420 с.
4. Шевнюк О. Л. Культурологія : навч посіб. Київ : Знання-Прес, 2005. 353 с.
5. Hoja de Ruta para la Educación Artística. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000384200_spa?posInSet=1&queryId=N-EXPLORE-53707087-c53d-4f20-a861-30b96b3b8747.
6. Murdock G. P. Culture and Society. Pittsburgh : University of Pittsburgh Press, 1965. 388 p.